

Handläggare: Jacky Cohen

Till
Östermalms stadsdelsnämnd
sammanträde 101216

Kvalitetsredovisning förskola 2010

Förslag till beslut

Nämnden godkänner och överlämnar Östermalms kvalitetsredovisning förskola 2010 till utbildningsförvaltningen.

Göran Månsson
stadsdelsdirektör

Mats Claesson
avdelningschef

Sammanfattning

Östermalms Kvalitetsredovisningen förskola 2010¹ syftar till att ge information om förskoleverksamhetens kvalitet till ansvariga politiker, ansvariga på förvaltningsnivå samt ingå i Utbildningsförvaltningens samlade redovisning av nämndernas kvalitetsredovisningar.

Utifrån förskolans läroplan, Stockholms stads förskoleplan, stadsdelens verksamhetsplan, stadens brukarundersökningar och tidigare års redovisningar har förskolorna tolkat och omsatt mål och riktlinjer i förskolornas verksamhet. Stadsdelens gemensamma kvalitetsredovisning söker utifrån enheternas redovisning av resultat och bedömningar, visa hur Östermalms förskolor skapar förutsättningar och ger alla barn tillfällen till utveckling och lärande i förhållande till läroplanens mål och intentioner.

Förskoleenheternas organisation, mötesstruktur och system för planering möjliggör för personalen att kunna vara delaktig samt ger förutsättningar för att planera sitt arbete. Alla förskolor och förskoleenheter har en ledningsorganisation och en skriftligt dokumenterad ansvarsfördelning som ger förutsättningar för ett systematiskt kvalitetsarbete. Det pedagogiska ansvaret delegeras så att detta innehas av en person per barngrupp.

Förskoleenheternas verksamhetsplaner omfattar målformuleringar som knyter an till stadsdelsnämndens mål som i sin tur är kopplade till mål i läroplanen och till övergripande kommunala mål och åtaganden. Utöver det har alla förskolor en plan mot diskriminering och kränkande behandling och arbetar aktivt för att förhindra kränkande behandling. Arbetet med likabehandlingsplanerna har bidragit till att insikten om betydelsen av pedagogernas förhållningssätt har ökat.

Ett medvetet arbete med den fysiska miljön ger barnen tillgång till ett rikligt och varierat pedagogiskt material och möjlighet till lek, utveckling och lärande i olika former. Pedagogerna sätt att se på miljön utgår i större utsträckning från ett barnperspektiv, man är också mer medveten om

---

¹ Upprättad av Östermalms stadsdelförvaltning/Barn och Ungdom

hur miljön påverkar aktiviteterna. Barnen använder materialet efter egna intressen och önskemål samt medarbetarnas kompetens utifrån läroplanens mål och riktlinjer. Tydliga rutiner har skapat trygghet för barnen och de har utvecklat sin självständighet och tilltro till sitt eget lärande.

Genom det ständigt pågående arbetet med barns språk- och kommunikation får barnen hjälp att utveckla de verktyg som behövs för att delta i ett demokratiskt samspel – att kunna uttrycka sig och att kunna lyssna och förstå. Pedagogerna har tillsammans med föräldrarna arbetat för att stärka de flerspråkiga barnens utveckling.

Höstens satsning på matematik har väckt stort intresse hos både barn och pedagoger. Matematik har blivit ett vardagligt samtalsämne och nytt material för utforskande av matematik har tillförts.

Det pedagogiska arbetet har utvecklats där den pedagogiska dokumentationen har spelat en viktig roll. Med hjälp av ett utarbetat dokument har det blivit lättare att synliggöra arbetet.

Ett aktivt arbete för att få till stånd en god samverkan med föräldrarna pågår. Den så kallade föräldraaktiva inskolningen är uppskattad av såväl föräldrar som personal. Förskolorna har flera olika former för information och samverkan vilket ger föräldrar goda möjligheter till delaktighet.

I 2011 års förskoleverksamhet ska förskolorna ge varje barn vad de behöver för att lära och utvecklas. Varje barn ska ges rika tillfällen att lära och utvecklas inom fokusområdena som stadsdelsnämndens mål omfattar: språkutveckling och kommunikation, matematik, naturvetenskap och teknik, kultur och eget skapande, kost, rörelse och hälsa, de pedagogiska miljöerna, det mångkulturella arbetet.

Förskolorna ska ha goda former för samverkan med föräldrar och med skolans förskoleklass. Varje förälder ska ges rika tillfällen att delta och få information om verksamhetens mål och arbetssätt och varje barns utveckling och lärande.

Bakgrund

Verksamheter inom skolväsendet har enligt förordning (1997:702) skyldighet att årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten.

Arbetet med kvalitetsredovisning skall bidra till att förverkliga utbildningarnas nationella mål och syftar till att ge information om verksamheten och dess måloppfyllelse.

Skolformernas kvalitetsredovisningar behandlas i respektive nämnd. Utbildningsförvaltningen gör därefter en sammanställning av nämndernas kvalitetsredovisningar till en samlad redovisning.

Östermalms förskolors kvalitetsredovisning 2010 riktar sig såväl till Östermalms stadsdelsnämnd som till stadsdelens förskoleenheter. I kvalitetsredovisningarna redovisas verksamhetens förutsättningar, arbetet i verksamheten och utbildningens måloppfyllelse.

Förskoleenheternas kvalitetsredovisningar skrivs direkt in i ILS-webb. Följaktligen följer stadsdelens kvalitetsredovisning för förskoleverksamheten ILS webbens struktur och disposition. Värden för måloppfyllelse, kommentarer, analyser och bedömningar som lagts in och samlats i ILS webben ligger till grund för stadsdelens resultatredovisning, sammanfattande analys och kvalitetsbedömning av förskoleverksamheten.

Stadsdelens gemensamma kvalitetsredovisning söker utifrån enheternas redovisning av resultat och bedömningar, visa hur Östermalms förskolor skapar förutsättningar och ger alla barn tillfällen till utveckling och lärande i förhållande till läroplanens mål och intentioner.

Del 1. Det systematiska kvalitetsutvecklingsarbetet

Kvalitetsredovisningen syftar till att ge information om förskoleverksamhetens kvalitet till ansvariga politiker, ansvariga på förvaltningsnivå samt ingå i Utbildningsförvaltningens samlade redovisning av nämndernas kvalitetsredovisningar.

Den skriftliga kvalitetsredovisningen är ett verktyg att regelbundet stämma av hur långt förskoleverksamheten kommit i det löpande förbättringsarbetet. Kvalitetsarbete i förskolan skall kännetecknas av systematik, där arbetet tar sin utgångspunkt i en beskrivning av nuläge, mål för verksamheten, uppföljning och utvärdering, analys och bedömning av resultat.

I denna del av Östermalms kvalitetsredovisning förskola 2010 handlar det om förskolans ledning, organisation och styrning. Fokus är på vilka förutsättningar som är nödvändiga för arbetet med de nationella målen, hur arbetsprocesser har utvecklats, åtgärder som vidtas i strävan efter att förbättra verksamheten och skapa förutsättningar för målpåfyllelsen.

Förskolornas ambition är att säkra kvaliteten i förskoleverksamheten genom att förbättra planeringen, uppföljningen och utvärdering av verksamheternas inre pedagogiska arbete.

Övergripande bild av verksamheten

Under verksamhetsåret har Östermalms barn och ungdomsavdelning ansvarat för förskoleverksamhet genom sex enheter med sammanlagt 34 förskolor med totalt 115 – 125 avdelningar samt en förskoleavdelning på en av stadsdelens grundskolor. Fördelade på antalet förskoleavdelningar har Östermalms stadsdelsnämnd erbjudit i snitt 1680 - 1760 förskoleplatser i egen regi.

Varje förskoleenhet leds av en förskolechef med ansvar för förskolornas hela verksamhet. På varje enhet finns biträdande förskolechefer. Varje förskola har ett hus/platsansvarig. Tillsammans bildar dessa funktioner förskoleenhetens ledningsgrupp. Fyra av stadsdelens förskoleenheter har en pedagog anställd som har ett särskilt ansvar för det övergripande pedagogiska utvecklingsarbetet i enheten.

Systematiskt kvalitetsarbete

Barn och ungdoms och förskoleenheternas verksamhetsplaner syftar till att styra mot kommunfullmäktiges och stadsdelsnämndens mål och prioriteringar för år 2010. I enlighet med förskoleverksamhetens styrdokument – Förskolans läroplan Lpfö 98, Stockholms stads förskoleplan ska förskolan lägga grunden för ett livslångt lärande.

Enheternas bedömningar

Förskoleenheternas redovisning av resultat och bedömningar visar hur Östermalms förskolor skapar förutsättningar och ger alla barn tillfällen till utveckling och lärande i förhållande till läroplanens mål och intentioner.

Kvalitetsredovisningens bedömningar grundas på:

- Anteckningar från medarbetarsamtal
- Protokoll från APT, planeringsdagar och utvärderingsdagar
- Anteckningar och utvärderingar från nätverksträffar, studiebesök och gemensamma aktiviteter inom enheten
- Utvärderingar av kompetensutvecklingsinsatser i form av studiedagar och föreläsningar.
- Arbetslagens kontinuerliga och terminsvisa utvärderingar tillsammans med barnen i form av samtal och reflektion kring deras pärmor och annan dokumentation
- Synpunkter från föräldrarna som har framkommit genom vardagliga samtal, vid utvecklingssamtal, på föräldramöten och via brukarundersökningen 2010

Utvecklingsarbetet

Barn och ungdom övergripande utvecklingsarbete syftar till att stödja förskolorna i sitt uppdrag. Kvaliteten i förskoleverksamheten säkras genom formulering av kvalitetskriterier i ILS-webben, kommunfullmäktiges kvalitetsindikatorer och stadens gemensamma självvärderingsverktyg.

I verksamhetsplanerna beskrivs det utvecklingsarbete som ska bedrivas och vilka insatser som ska genomföras under verksamhetsåret. Prioriterade strategiska utvecklingsfrågor förtydligas. Pedagogiska aktiviteter beskrivs som verksamheterna förväntas arbeta med för att driva och utveckla verksamheten i önskad riktning.

Vid årsskiftet 09/10 formuleras utvecklingsfrågorna för det övergripande utvecklingsarbetet. Utifrån enheternas kvalitetsredovisningar och föräldrarnas svar i brukarundersökning identifieras utvecklingsområden för förskolornas utvecklingsarbete. En tydlig koppling eftersträvas på så sätt mellan förskolornas verksamhetsplaner, identifierade utvecklingsområden och kvalitetsredovisningar. Föregående års kvalitetsredovisning fungerar som ett startskott för kommande verksamhetsårs utvecklingsarbete i form av anvisningar, strukturen i ILS webben, självvärderingsverktyg och resultat av genomförd brukarundersökning.

Verksamhetsinriktning och verksamhetsmål

Förskolans läroplan, förskoleenheternas verksamhetsplan och lokala arbetsplan med övergripande exempel på arbetssätt är grunden för verksamheten. Ledningsgrupperna arbetar för en mer likvärdig verksamhetsinriktning över hela enheten. Pedagogernas delaktighet i det systematiska kvalitetsarbetet sker dels genom användning av stadens indikatorer samt genom uppföljning av brukarenkäterna.

I planerna bryts målen ned och arbetssätt för att nå målen beskrivs. Arbetet sker i dialog med ledning och övriga arbetslag i enheten. Barnens delaktighet sker genom kontinuerlig dialog mellan barn och pedagoger. Avdelningarnas arbeten utvärderas en gång per termin utifrån frågeställningar baserade på förskoleplanens kapitelindelningar. Arbetet följs upp genom observationer, dokumentationer och gemensamma reflektioner i tertiärrapporter som leder till ett analysarbete där styrkor och utvecklingsområden identifieras.

Enheternas och avdelningarnas arbetsplaner är också en bra information för föräldrar som på ett överskådligt sätt kan få förståelse för arbetet med barngruppen och kopplingen till

läroplanen. Föräldrarnas delaktighet sker genom deras deltagande i Brukarundersökningen samt genom föräldramöten och utvecklingssamtal under året.

Uppföljning och utvärdering

Underlaget för kvalitetsredovisningen sker genom uppföljning och utvärdering av årets arbete, resultatet från brukarundersökningen, klagomålsuppföljningen, personalens självvärdering, intervjuer med barnen, utvecklingssamtal med föräldrar, föräldramöten och föräldrarådsmöten och inte minst vid dagliga kontakter med brukare.

Utvärdering av verksamheten sker med hjälp av brukarundersökningen, stadens kvalitetsindikator för förskolan, avdelningarnas utvärderingar av sina lokala arbetsplaner, barnssynpunkter, föräldrasynpunkter (från föräldramöten, föräldraråd, e-post, telefonsamtal och dagliga kontakter).

Åtgärder för utveckling från föregående kvalitetsredovisning

Arbetet med att uppmärksamma barns behov, intressen och svårigheter samt föräldrarnas upplevelse av kvaliteten i förskoleverksamheten har fortsatt under 2010 med utgångspunkt i utvecklingsområdena förskolorna nämnde i 2009 års kvalitetsredovisning.

- Den pedagogiska miljön
- Barns egen förmåga att lära
- Barns inflytande, identitet och självkänsla
- Barns språk och språkutveckling
- Jämställdhet, respekt och likabehandling
- Föräldrarnas roll

Under innevarande år har förskolorna fördjupat arbetet inom nedanstående utvecklingsområden.

Barnens innemiljö

Översyn av barnens innemiljö och material för att skapa möjligheter för barnen till fria val i leken och att själva kunna påverka sin dag på förskolan. Studiebesök har genomförts för att få inspiration till att utveckla den pedagogiska miljön inomhus och utomhus.

Matematik

Arbetet med stadens sex indikatorer för kvalitet har fortsatt och fördjupats. All personal har deltagit i fortbildning i matematik för förskolan och material är tillverkat och införskaffat. Personalen har upptäckt och utforskat hur lekande/lärande matematikundervisning i förskolan kan se ut.

Flerspråkighet

Fokus har lagts på nya metoder och arbetsätt att utveckla flerspråkighet. De flerspråkiga barnens behov har uppmärksammas.

Likabehandling

Likabehandlingsplaner för de sex förskolorna utarbetas efter den nya lagstiftningen.

Föräldrarnas roll

Riktlinjer för hur det första mötet med föräldrar, inskolning och dess innehåll, föräldramöten och utvecklingssamtal har tagits fram. Föräldrar bjuds in till olika möten och föreläsningar för att deras medinflytande ska ökas. Flertalet avdelningar inom enheterna har månadsbrevet som informationskanal till sina föräldrar.

Sammanfattande analys och bedömning av måluppfyllelsen och lärdomarna under läsåret

I stort har uppsatta mål uppfyllts och förskolorna har kunnat erbjuda en attraktiv verksamhet. De flesta av målen har uppnåtts genom att förskolorna medvetet har arbetat efter de åtaganden som funnits. Brukarundersökningen visar ett gott resultat för enheterna. Föräldrarna är som helhet mycket nöjda med vad som erbjuds barnen.

Likabehandlingsplaner

Alla förskolor har arbetat med framtagande av nya likabehandlingsplaner. Avdelningarna har gjort kartläggning med nulägesanalys, mål, åtgärder samt utvärdering. Kartläggningsarbetet har hjälpt till att synliggöra förbättringsområden och är ett bra arbetsredskap. Genom kraven på de nya likabehandlingsplanernas utformning har förskolorna arbetat med att titta på hur barnen arbetar och leker ihop, hur miljöerna och materialen används vilket bidragit till att förskolorna aktivt arbetat med jämställdhet, barns inflytande samt att utveckla barnens miljöer pedagogiskt. Arbetet med likabehandlingsplanerna har fört med sig många viktiga samtal och diskussioner om förhållningssätt och värdefrågor. I det dagliga arbetet har pedagogerna agerat som förebilder när det gäller bemötande, något som bekräftas av resultatet från brukarundersökningen.

När man besöker förskolorna slås man ibland av hur tyst det är fast många barn finns i lokalerna och verksamheten är i full gång. Det tyder på att barnen har inflytande över vad de kan göra, har möjlighet att använda material och utrymmen efter egna önskemål, att verksamheten har ett meningsfullt innehåll och att barnen är trygga och vet hur de kan använda sin förskola.

Flerspråkighet och Matematik

Under året har stadsdelen satsat på flerspråkighet och matematik, studiedag om pedagogisk miljö och föreläsning om bygg- och konstruktion. När alla har en gemensam grund att diskutera utifrån inspirerar och utmanar man varandra i arbetet. Det kommer barnen till godo i form av nytt material, intresse för deras kunskaper och tankar samt vilka nya utmaningar de ska få möta. Arbetet med den pedagogiska miljön har handlat mycket om att öka barns inflytande över sin vardag och sitt lärande. De pedagogiska miljöerna har förändrats och barnens spontana skapande verksamhet har ökat och inflytande hos barnen har ökat. Utvecklingen av den pedagogiska miljön har stärkt barnens självkänsla genom att de fått fler val och utmaningar.

De flerspråkiga barnens identitet har stärkts. Barn i behov av särskilt stöd har uppmärksammas och förskolorna har medvetet arbetat för att stimulera deras utveckling och lärande på bästa sätt. Handlingsplaner har upprättats.

Dokumentation

Pedagogernas många berättelser vittnar om ökad medvetenhet om hur viktig och rolig

dokumentationen kan vara. En uppriktig nyfikenhet på vad barnen redan kan och vad pedagogerna kan tillföra har skapat en positiv lärandemiljö för alla. Pedagogerna har med hjälp av olika dokument och underlag utvecklat sitt arbete i att formulera mål, kriterier och uppföljning. Observationer av olika slag som sätts in i sammanhang med dokumentationer av olika slag och möjligheter att reflektera över arbetet gör att verksamheten utvecklas pedagogiskt och att pedagogerna har lärt sig att använda dokumentationsredskapen bättre.

Samverkan med föräldrar

Föräldrarna har getts insyn och inflytande i verksamheten. Föräldraaktiv inskolning är en bra början för barn, föräldrar och pedagoger. Den intensiva närvaron ger föräldrarna inblick i vardagen på förskolan, en bra utgångspunkt för vidare samtal om verksamheten. Det gemensamma underlaget till utvecklingssamtalen om barnens utveckling och lärande ger en heltäckande bild över läroplanens målområden.

Utvecklingsområden inför 2011 års verksamhet

Det systematiska kvalitetsarbetet

Flera av de utvecklingsområden som fanns med under föregående års redovisning känns fortfarande aktuella som utvecklingsområden. Enheterna måste fortsätta arbetet med att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet. Förskolorna skall fortsätta att utveckla den lokala och varje avdelnings arbetsplan för information och förståelse för förskolans arbetssätt och innehåll. Ett arbete med kriterier för måluppfyllelse ska fördjupas.

Barns tvåspråkighet

Förskolorna ska fortsätta utveckla rutiner för kartläggning av barns tvåspråkighet i syfte att stödja och stärka den språkliga identiteten på olika sätt. Arbetet kring materialet och rutinerna för barns modersmål måste förstärkas. Arbetet med att utveckla barnens kulturella identitet ska fördjupas.

Samarbetet med föräldrarna

Samarbetet med föräldrarna ska fördjupas. Riktlinjer för hur de absolut första träffarna med föräldrar ska ske ska utarbetas, både för de föräldrar som enbart tittar efter en plats och för dem som redan erbjudits plats. Förskolorna skall utvärdera och vidareutveckla dokumenten för utvecklingssamtal för att på ett bra sätt samtala kring det enskilda barnets utveckling och lärande på förskolan. Förskolorna ska förbättra hur informationen delges till föräldrarna om mål och arbetssätt och vad som görs för att stödja barns utveckling och lärande.

Del 2. Förskoleenheternas resultat avseende läroplanens områden

---

I förhållande till läroplanens områden redovisar förskolorna det resultat från de olika utvecklings- och lärandeprojekt relaterade till läroplanen som pedagogerna har arbetat med. Resultaten av det arbete som utförts analyseras och bedöms för att ta reda på vad som sker i de processer som äger rum i förskolans pedagogiska verksamhet i förhållande till målen i förskolans läroplan.

Tyngdpunkten i förskolornas utvecklingsarbete är lagd på särskilt väsentliga målområden inom förskoleverksamheten. I årets verksamhet handlar det om arbetet med normer och värden, utveckling och lärande, barns inflytande samt förskola och hem.

Förvaltningens resultatbedömning, analys av måluppfyllelsen avseende läroplanens målområden samt vilket samband som finns mellan förutsättningarna, verksamheten och måluppfyllelsen, görs utifrån vad förskolorna har gjort och hur det har gjorts samt vad som har uppnåtts.

Mål/Åtaganden

Normer och värden

ÅTAGANDE:

Förskolan ska aktivt bidra till jämställdhet, respekt och likabehandling

Utvärdering av likabehandlingsplan/plan kränkande behandling

- Planer har färdigställts hösten 2010 och gäller läsåret 2010 - 2011.
- Alla pedagoger är delaktiga i diskussioner om förhållningssätt, visioner, mål och åtgärder vid kränkande behandling.
- I lokala arbetsplan finns exempel på övergripande arbetssätt och metoder för att barnen ska utveckla generositet, hjälpsamhet, omtänksamhet, samarbetsförmåga och gottgörelse.
- Alla avdelningar kartlägger risker.
- Barnen är delaktiga genom vardagliga samtal om hur en bra kompis är och hur vi ska vara mot varandra på förskolan.
- Alla avdelningar har presenterat och gått igenom avdelningarnas likabehandlingsplaner på sina föräldramöten under hösten.
- Diskussioner äger rum med föräldrarna i vardagen, på utvecklingssamtal och på föräldramöten.

Resultat

Inför arbetet med likabehandlingsplanerna har en genomgång gjorts av hur man arbetar med barnen utifrån likabehandlingssynpunkt. Förhållningssätt, det arbete som lagts ner och de diskussioner som förts kring jämställdhet, respekt och likabehandling har gett resultat.

- Nya likabehandlingsplaner är skrivna för alla förskolor. Det har gjort att medarbetarna är mer medvetna om vikten av att främja jämställdhet, respekt och likabehandling. Insikt om betydelsen av pedagogernas förhållningssätt har ökat.
- På samtliga avdelningar finns böcker och material som berör och främjar ett positivt och empatiskt förhållningssätt och motverkar kränkande behandling.
- Barnen har fått vara med genom att samtala om hur man är en bra kompis, om känslor och om konflikter.
- Tydliga rutiner har skapat trygghet för barnen och de har utvecklat sin självständighet och tilltro till sitt eget lärande. I det dagliga arbetet har skapats förutsättningar för barnen att hjälpa varandra och att ta ansvar.
- Miljöerna har ordnats på ett sätt som gör att barnen kan klara sig själva och göra självständiga val i stor utsträckning samt att barnen får mötas i små grupper kring något gemensamt intresse. Där har de kunnat komma till tals, lyssna på och förhandla med varandra. Arbetssättet har stimulerat barnens samspel och hjälpt dem att bearbeta konflikter och respektera varandra.

Bedömning och analys

På flera förskolor finns barn som behöver stöd. Alla barn ska ges samma möjligheter att utvecklas, komma till tals, kunna välja sina aktiviteter och kamrater. Genom arbetet med de nya likabehandlingsplanerna har arbetet med normer och värden kommit automatiskt i fokus då enheterna har i uppdrag att titta på hur miljö, material och grupper fungerar i relation till kön, ålder och eventuella funktionshinder. Pedagogerna ser barn med svårigheter tidigt och man reagerar om oegentligheter förekommer.

I och med de kartläggningar och diskussioner som förekommit under året har arbetet med jämställdhet, respekt och likabehandling lyfts fram och utvecklats. Många anser att de blivit mer observanta och lyhörda för stämningen och förhållningssättet barn/barn och barn/vuxna emellan. Detta har bidragit till en lugnare miljö.

Barnen har visat ökat intresse för kulturella olikheter och likheter.

Arbetet med likabehandlingsplanen har gjort medarbetarna mer medvetna om vikten av att främja jämställdhet, respekt och likabehandling. Kartläggningen som görs i likabehandlingsplanen synliggör barnens miljö och vilka områden medarbetarna speciellt måste uppmärksamma.

Eftersom ämnet har varit extra aktuellt under året har barns inflytande kommit mer i fokus vilket berikat verksamheten.

Arbetet med likabehandlingsplanerna har fört med sig många viktiga samtal och diskussioner om förhållningssätt och värdefrågor.

Utveckling och Lärande

NÄMNDMÅL:

Förskolans arbete med att tidigt uppmärksamma barns behov, intressen och svårigheter ska förbättras . (Östermalm)

ÅTAGANDE:**Barns egen förmåga att lära ska stödjas och stimuleras
Förskolans pedagogiska miljö ska inspirera och utmana****Resultat**

Under verksamhetsåret har all personal fått utbildning i barns miljöer och lärprocesser samt i matematik för nyfikna förskolebarn. Syftet är att inspirera till en miljö som väcker nyfikenhet och barnen själva får mer möjlighet till egna val i verksamheten.

- Miljöerna förändras efterhand och mer material finns tillgängligt för barnen på fler avdelningar än för ett år sedan.
- Förändringar i den inre miljön har lett till att rikligt och varierat pedagogiskt material finns mer tillgängligt och inspirerar och utmanar barnen i sitt lärande. Barnen använder materialet efter egna intressen och önskemål samt medarbetarnas kompetens utifrån läroplanens mål och riktlinjer. Barnens lust till att skapa och konstruera har ökat. Barns lekar har blivit mer kreativa och fantasifulla.
- Vid val av tema/projekt har pedagogerna i större utsträckning än tidigare uppmärksammat barnens intressen vilket gjort att barnen blivit mer intresserade och involverade. Detta har lett till en mer spännande och utmanade miljö för barnen där det blivit lättare att göra egna val.
- För barnens del innebär det att man alltmer organiserar för arbete i smågrupper, att pedagogerna ännu mer än tidigare tar till vara lärandesituationer i vardagen och märkvärdiggör dem, dvs. uppmärksammar och sätter ord på det som händer.
- På föräldramöten, föräldrasamtal och vid föräldrarådsmöten har pedagogerna lyft fram miljöns betydelse i större utsträckning. Man har skapat förståelse för att miljön ska vara föränderlig i syfte att gagna barnens utveckling och intressen.
- Höstens satsning på matematik har väckt stort intresse hos både barn och pedagoger. Matematik har blivit ett vardagligt samtalsämne och nytt material för utforskande av matematik har tillförts.
- Många avdelningar är i uppstarten av att synliggöra matematiken i verksamheten/miljön.
- En diskussion pågår om att kunna se och dokumentera barns lärandeprocesser.

Den pedagogiska miljön är nu spännande, utmanande och utvecklande där barnets egna initiativ står i fokus. Pedagogerna sätt att se på miljön utgår i större utsträckning från ett barnperspektiv, man är också mer medveten om hur miljön påverkar aktiviteterna. Pedagogernas ökade kunskaper och intresse för områdena språk, matematik, naturvetenskap och bygg och konstruktion syns tydligt i miljön.

Själva grundfundamentet i förskolans pedagogik är den gemensamma synen på kunskaper, utveckling och lärande. Samtalen om barns lärprocesser, hur pedagogerna förhåller sig till barnen och hur barnens intressen tas tillvara, behöver därför fortsätta.

ÅTAGANDE:

Barns språk och språkutveckling ska stärkas och stimuleras

Resultat

Under året har särskilt barnen med flerspråkig bakgrund uppmärksammats. För de flerspråkiga barnen har det inneburit att deras ursprung uppmärksammats. Övriga barn har fått nya kunskaper om världen och sina vänner. Det hörs på barnens samtal med varandra och med pedagogerna.

- Genom föreläsningar och språksamtal har medvetenheten om andra språk ökat.
- Pedagogerna har tillsammans med föräldrarna arbetat för att stärka de flerspråkiga barnens utveckling.
- Förskolorna har arbetat för att utveckla barnens talspråk och förmåga till kommunikation.
- I vardagssituationer och i planerade aktiviteter har pedagogerna medvetet använt ett mer nyanserat och rikt språk.
- Barnen har fått ett ökat intresse för det skrivna språket.
- Material för de flerspråkiga barnen har utökats.
- Många barn har lärt sig ord, fraser, ramsor och sånger på andra språk än svenska.
- Avdelningarna har arbetat med bild, sång, drama/sagolåder, rytmik/dans/rörelse och bokstäver, siffror och symboler. Högläsning och samling har också varit ett dagligt erbjudande till barnen.

Pedagogerna har gett barnen utifrån deras intressen och behov samt utifrån läroplanens mål och riktlinjer, planerade tillfällen till varierande tal-, rim-, sång- och ramslekar, skriv och läserfarenheter genom att berätta och samtala om såväl barnens som pedagogernas erfarenheter och upplevelser. Pedagogernas roll har varit att stärka barnets identitet och se till att språket är synligt på förskolan.

ÅTAGANDE:

Planeringen och den pedagogiska dokumentationen ska vidareutvecklas

Resultat

Medarbetarna har dokumenterat verksamheten och utvärderat barnens utveckling och lärande.

- De allra flesta pedagoger kan använda kamera, dator och program för att göra ordentliga dokumentationer.
- Dokumentationerna har blivit mer fokuserade vilket syns bl.a. i barnens pärmar, på avdelningarnas väggar samt i personalens projektpärmar.
- Barnet själv har sett sitt resultat av sitt inflytande.
- Barnen sitter oftare och tittar i sina pärmar och pedagogerna använder pärmarna som stöd vid utvecklingssamtalen.

- Medarbetarna kommenterar i sina utvärderingar att de börjat reflektera regelbundet. Det gör att de ser vad barnen intresserar sig för och att de lättare kan utmana barnen i deras lärande.

Det pedagogiska arbetet har utvecklats där den pedagogiska dokumentationen har spelat en viktig roll. Med hjälp av utarbetade dokument har det blivit lättare att synliggöra arbetet.

Bedömning och analys

Bra och inspirerande föreläsningar och studiebesök för många pedagoger är en framgångsfaktor. När alla har en gemensam grund att diskutera utifrån inspirerar och utmanar man varandra i arbetet.

Kulturarbetet har utvecklats under året. På förskolorna har ateljéerna utvecklats och det skapande arbetet omfattar alla barn - från de allra minsta till de som ska lämna förskolan.

Förskolornas inre miljöer har utvecklats - de är ännu mer barninriktade både vad gäller möblemang och tillgång på material. Spännande miljöer som stimulerar till nyfikenhet, lek, experimenterande och prövande finns på fler avdelningar idag än för ett år sedan.

Arbetet med att utveckla den pedagogiska ute och inomhusmiljön har påverkat barnens lek som har blivit mer varierad, kreativ och fantasifull.

Barnen har lärt sig ta ansvar för vår gemensamma miljö.

Genom observationer, dokumentation och reflektion ser pedagogerna vad som händer i barngrupperna och hos det enskilda barnet och kan utifrån detta utveckla arbetet.

Arbetet med att stödja flerspråkighet och flerkulturalitet har utvecklats under året.

Pedagogerna tar tillvara barnens initiativ och intresse för språket, vilket har lett till ett rikt och nyanserat talspråk och ett stort intresse för det skrivna språket.

Vardagssamtalen mellan barn, barn och barn, vuxna har utvecklats genom förskolans arbetssätt och aktiviteter.

En uppriktig nyfikenhet på vad barnen redan kan och vad pedagogerna kan tillföra har skapat en positiv lärandemiljö för alla. I det här sammanhanget har många pedagoger upptäckt hur viktig och rolig dokumentationen kan vara.

Barn i behov av särskilt stöd har uppmärksammats och handlingsplaner har upprättats.

Barns inflytande

NÄMNDMÅL:

Förskolans arbete med att tidigt uppmärksamma barns behov, intressen och svårigheter ska förbättras . (Östermalm)

ÅTAGANDE:

Barns inflytande, identitet och självkänsla ska stärkas

Resultat

Genom att uppmärksamma och bemöta varje barn och ta del av deras tankar och intressen har barnen getts större möjligheter att påverka sitt lärande och sin vardag på förskolan. Ett av målen med satsning på den pedagogiska miljön är att ge barnen möjlighet till ökat inflytande över sina egna val. Arbetet i små grupper har skapat förutsättningar för alla barn att komma till tals och prova sina förmågor och tankar.

- Genom det ständigt pågående arbetet med barns språk- och kommunikation får barnen hjälp att utveckla de verktyg som behövs för att delta i ett demokratiskt samspel – att kunna uttrycka sig och att kunna lyssna och förstå.
- Materialet har gjorts mer tillgängligt, barnen fick då möjligheter till fler val, utmaningar och barnens ansvar ökade.
- Barnen har fått mer förståelse för hur de kan påverka genom att göra egna val, träna sig i att rösta och betydelsen av demokrati.
- Barnens inflytande har ökat, flera avdelningar har barnråd för att barnens tankar, åsikter och intressen ska uppmärksammas.
- Med stöd av observationer, samtal och dokumentation har verksamheten utformats efter barnens behov och intressen.
- Föräldrar har också blivit mer involverade då detta krävt viss samarbete med hemmet.

De flesta avdelningar är i dag anpassade efter barnen. Material är i stor utsträckning placerat så barnen själva kan bestämma vad man vill ha.

Bedömning och analys

Alla förskolor har arbetat med barns inflytande vad gäller lekmiljö och möjlighet till egna val i vardagen. Utvecklingen av den pedagogiska miljön har stärkt barnens självkänsla genom att de fått fler val och utmaningar.

Alla diskussioner om likabehandling har riktat vår uppmärksamhet mot hur vi för samtal med barnen och tillvaratar deras önskemål och idéer.

Inom de av pedagogerna fastställda ramarna erbjuds barnen att själva välja aktiviteter, material, kamrater för stunden, var man ska sitta vid mat och samling mm.

Genom observationer, dokumentation och reflektion tolkar pedagogerna vad man ser av vad barnen gör för att kunna planera hur man ska utveckla verksamheten vidare.

Pedagogerna har blivit mer lyhörda för vad barnen kommer med för initiativ och hur det kan genomföras.

Förskola och hem

NÄMNDMÅL:

Invånare på Östermalm ska erbjudas ökad valfrihet och mångfald (Östermalm)

ÅTAGANDE:

Information ges föräldrar som ansöker om förskola

Resultat

- Innehållet i månadsbrev har förbättrats och kopplingar till förskolans läroplan har gjorts tydligare.
- Fler föräldrar tar kontakt via telefon och mail för visning.
- Föräldrar går runt på fler förskolor.
- Föräldrar läser hemsidor och ställer mer frågor om verksamheten
- Föräldrar blir tydliga i sina krav/förväntningar

NÄMNDMÅL:

Föräldrarnas upplevelse av kvaliteten i förskolans verksamhet ska bli bättre. (Östermalm)

ÅTAGANDE:

Föräldrarnas roll ska återkopplas till barns utveckling och lärande

Resultat

- Materialet för utvecklingssamtal har utvecklats vilket har gjort föräldrar mer delaktiga i samtalen
- Avdelningarna har information via månadsbrev, ofta digitalt på föräldrars begäran.
- Barnens pärmar för dokumentation har utvecklats för att få en likvärdighet. Pärmarna används nu i stor utsträckning vid utvecklingssamtalen.
- Avdelningar har sett över sitt sätt att föra fram information på anslagstavlor i hallen i syfte att få bättre struktur och tydlighet.
- Dagliga samtal förs om barnets dag och olika aktiviteter.
- I Månadsbrev kopplas berättelser om vardagen på förskolan till förskolans uppdrag/ läroplanen.
- Hemsidorna har setts över i ett försök att göra dem mer informativa och trevligare.
- Regelbundna visningar sker på förskolorna.

Bedömning och analys

Det har visat sig att inskolningsmodellen med tre dagar har gett föräldrar större förståelse för förskolans verksamhet. Barnen kommer fortare in i verksamheten och gruppen vilket betyder att verksamheten kan fortgå utan avbrott. Den intensiva närvaron ger föräldrarna inblick i vardagen på förskolan, en bra utgångspunkt för vidare samtal om verksamheten.

Förskolenheterna har på många sätt skapat förutsättningar för föräldrarna till samverkan, inflytande och påverkan av verksamheten och delaktighet i det egna barnets utveckling.

Ju mer information och kunskap om förskolans verksamhet ju större engagemang och intresse visar föräldrarna.

Under året har riktlinjer för hur föräldramöten ska genomföras utarbetats.

I månadsbrev och på andra sätt arbetar förskolorna på att föra ut information om hur förskolan arbetar och med vad samt varför.

I de enskilda samtalen med föräldrarna tar pedagogerna upp frågor om arbetet, hur barnen utvecklas och vad de varit med om.

Fler föräldrar kommer på föräldramöten och på föräldrarådsmöten ställs mer frågor om verksamheten och styrdokumentet.

Information till föräldrarna om förskolans mål och arbetssätt i verksamheten och vad förskolan gör för att stödja varje barns utveckling behöver förbättras.

Bilaga 1. Förskoleenheternas förutsättningar

Centrala Östermalms förskolor

Enheten består av sex förskolor fördelade över hela Östermalms stadsdelsområde. Den leds av en chef, en biträdande chef och en pedagogisk ledare. Dessutom finns en ledningsgrupp bestående av chefer och den pedagogiska ledaren samt en arbetsplatsansvarig från varje förskola.

Det pedagogiska utvecklingsarbetet leds av den pedagogiska ledaren som har stöd i ett nätverk bestående av ett antal pedagoger från de olika förskolorna samt den biträdande chefen.

Totalt 339 barn 43,5 förskollärare 21 barnskötare 6 kockar 5 städare och 5 resurser

Hösten 2009 hade enheten 337 barn och våren 2010 365 barn, i snitt under läsåret 351 barn.

Enheten leds av en förskolechef, en biträdande chef samt en pedagogisk ledare. En gång i månaden möts enhetens ledningsgrupp som består av de tre i ledningen samt en arbetsplatsansvarig från varje förskola. Tre interna nätverk och sex dokumentationsgrupper har arbetat med den pedagogiska utvecklingen inom enheten.

Budgeten under läsåret omfattade cirka 35 miljoner kronor men följer kalenderår. År 2009 slutade med ett ackumulerat överskott på 1,4 miljoner kronor, men under 2010 har en stor del av detta överskott ätits upp, bl a beroende på färre antal inskrivna barn (hösten 2010), ett ökat antal anställda förskollärare, lite för mycket personal då vi lagt ner en avdelning samt anställt tre personer extra då vi fått klartecken för att öppna en avdelning men där vi plötsligt fick reda på att lokalen inte skulle bli ledig för oss.

Teknisk utrustning

Alla avdelningar har under perioden haft uppkopplade datorer, färglaserskrivare och flera kameror per avdelning för att kunna arbeta med dokumentation. Allt fler använder dator och OH-projektor under föräldramöten för att visa upp sin verksamhet. Många avdelningar har fotoramar för att kunna visa bildspel om vad som skett under dagen eller veckan.

För att kunna arbeta med ljusprojektet har avdelningarna tillgång till overheadapparater, ljusbord, ficklampor mm.

Engelbrekts förskolor

Enheten består av fem förskolor samt en öppen förskola.

Enheten ger nästan 300 barn möjlighet att vistas i en trygg och stimulerande förskolemiljö. Antal besökare till den öppna förskolan kan vara upp till 50 barn per dag tillsammans med vårdnadshavare.

Verksamheten leds av en förskolechef och en biträdande förskolechef. I enheten finns dessutom en pedagogisk ledare. Dessa tre bildar tillsammans med sex platsansvariga förskollärare enhetens styrgrupp för övergripande planering, ledning och utveckling. På alla enhetens 18 avdelningar finns en avdelningsansvarig förskollärare. Varje förskola har veckomöte för verksamhetsnära information och planering.

Verksamheten styrs av politiska beslut och Läroplanens intentioner där vi ska möta våra brukares förväntningar på en god miljö som främjar utveckling och lärande. Bra lokaler och en kompetent personalgrupp är också en förutsättning.

Två av enhetens förskolor, Villagatan och Ruddammen, finns i fristående kulturmärkta fastigheter, övriga tre i flerbostadshus.

Alla förskolor har attraktiva lokaler som dock kräver kontinuerligt underhåll, speciellt de som finns i kulturmärkta fastigheter.

För att bedriva verksamheten krävs ett visst antal inskrivna barn då budgeten baseras på ett schablonbelopp för varje barn. Enheten har hittills haft relativt lätt att fylla barngrupperna. Ruddammområdet som ligger lite isolerat från övriga Östermalm kan ibland ha vissa svårigheter. Den öppna förskolan som ingår i enheten och som finns på Villagatan drivs med centrala medel. Budgeten för innevarande år uppgår till ca 30 milj kr inklusive medel för barn som behöver extra stöd.

Totalt anställda som arbetar med barn i enheten är 62 personer, 60 % av dessa har förskolläraryr utbildning, resterande personal har så gott som samtliga barnskötaryr utbildning. I köken finns tre personer anställda.

Resurspersoner för barn i behov av stöd uppgår till 6,8 st

Inom enheten finns inga rehabiliteringsärenden.

Antal barn inom enheten är nu 290 fördelat över fem olika adresser.

37 av enhetens barn har annat modersmål än svenska dock har för närvarande endast två barn behov av modersmålsträning på förskolan.

Varje avdelning på respektive förskola har en föräldrarepresentant i ett föräldraråd som träffas minst en gång varje termin för övergripande information och möjlighet till insyn i vår verksamhet.

Alla föräldrar inbjuds till föräldramöte samt samtal kring sitt barn och dess utveckling minst en gång per år.

Gärdets förskolor

Gärdets förskoleenhet består av fem förskolor. Förskolorna är belägna på övre och nedre Gärdet. Sammanlagt är det ca 253 barn inskrivna.

Verksamhetsledningen består av en förskolechef och en biträdande förskolechef. Ledningsgruppen består även av en representant från varje förskola.

Antal barn inskrivna under vt 2010, 252 och under ht 2010, 253.

Antal barn med modersmålsstöd är 3.

Totalt antal anställda i barngrupperna är 58 personer av dessa är 41% förskollärare.

Enheten har under 2010 en budget på 25,7 miljoner.

Verksamhetsledningen består av en förskolechef och en biträdande förskolechef. Biträdande förskolechef är platsansvarig för förskolorna Gärdesbacken och Rio och även för familjedaghem och flerfamiljssystem. Förskolechefen har det övergripande ansvaret för enheten.

Enheten har en ledningsgrupp bestående av förskolechef, biträdande förskolechef och fem representanter från förskolorna. Ledningsgruppen träffas några gånger per termin och är en länk ut till förskolorna för att få en samsyn på hela enheten vad gäller förskolans inriktning, pedagogisk dokumentation, It, miljö, osv.

Varje förskola har en arbetsplatsansvarig och varje avdelning en avdelningsansvarig. Medarbetarna har olika ansvarsområden inom It, kultur, miljö, brand, gårdar och inköp.

Varje termin har vi föräldrarådsmöten med en representant från varje avdelning för övergripande information eller någon aktuell fråga. Föräldramöten eller annan aktivitet har avdelningarna en

gång per termin eller år. Utvecklingssamtal om barnet erbjuds föräldrarna en gång per termin /år eller efter behov.

Hedvig Eleonora förskolor

Hedvig Eleonora förskolor är en enhet – med flera adresser.

Vår verksamhet finns på Styrmansgatan 14B, Styrmansgatan 28, Styrmansgatan 30, Storgatan 23, Storgatan 31 och Skeppargatan 34. Våra lokaler och gårdar varierar inom enheten. Några ligger i markplan, andra har sin verksamhet fördelad på flera våningsplan medan en av förskolorna ligger på andra våningen i ett flerfamiljshus.

Vi använder våra lokaler och gårdar till alla grupper på enheten. Personalen är rörlig inom enheten och vi utnyttjar våra lokaler och gårdar gemensamt vilket gör oss kostnadseffektiva. Genom samverkan ser vi till helheten istället för delarna.

Vår verksamhet präglas av engagemang, tydlighet och lyhördhet för att se varje barns behov. Vi sätter barnen i centrum och ger både barn och föräldrar trygghet och möjlighet till utveckling och inflytande.

Enheten har 325 barn fördelat på 23 grupper.

Hedvig Eleonora förskoleenhet har en organisation där ledningen består av en förskolechef och två biträdande chefer som har arbetsuppgifter över hela enheten och kontor på flera av förskolornas adresser. Vi arbetar enligt en överenskommen, tydlig och dokumenterad arbetsfördelning. Genom vår tillgänglighet och lyhördhet utgör vi ett stöd i det dagliga arbetet.

En av de biträdande cheferna har visningar av verksamheten på de olika adresserna minst en gång i månaden, datumen finns på enhetens hemsida. Vi ser den tidiga föräldrakontakten som mycket viktig för framtida samarbete.

Våra lokaler och gårdar varierar inom enheten. Några ligger i markplan, andra har sin verksamhet fördelad på flera våningsplan medan en av förskolorna ligger på andra våningen i ett flerfamiljshus.

Lokaler samt gårdar samutnyttjas så att de kommer alla barn till godo. Vi har en tydlig organisation som ger oss många möjligheter, den finns dokumenterad och väl förankrad hos alla medarbetare.

Vi tar tillvara på medarbetarnas särskilda kompetens inom enheten och ser den som en tillgång och organiserar så att den kan spridas till så många som möjligt.

Hjorthagen - Karlaplans förskolor

Förskoleenheten har förskoleverksamhet på fyra adresser, runt Karlaplan och i Hjorthagen. Pedagogerna på förskolorna är förskollärare eller barnskötare. Vi strävar efter att höja antalet pedagoger med förskolläro utbildning.

Enhetens alla pedagoger deltar i någon av enhetens tre nätverk som leds av de pedagogiska ledarna.

Förskolornas ledning består av en förskolechef och en biträdande förskolechef. De sitter på olika adresser och har ett gemensamt ansvar för förskoleenheten. Till deras hjälp har enheten en pedagogisk ledningsgrupp med representanter från enhetens olika förskolor, en del av deras tjänster är lagda utanför barngrupp. De leder det pedagogiska utvecklingsarbetet och ansvarar bl.a. för en stor del av innehållet på planeringsdagar, APT etc. Olika typer av samrådsgrupper finns på alla adresser. I dessa råd diskuteras och beslutas i olika frågor rörande pedagogik, miljö, intagningar etc. Delaktighet är viktig i verksamheten.

Antalet barn på enheten är i snitt 159 barn fördelade på 4 adresser.

Antalet barn som har ett annat modersmål i hemmet eller i kombination med svenska är 20 barn.

Antal anställda i barngrupp omräknat till heltidstjänster är 28,25 .

Andel förskollärare är 56 %.

Stadions förskolor

Enheten består av åtta förskolor.

Resultatenheten består av 1 förskolechef, en biträdande förskolechefer samt en pedagogisk utvecklingsledare.

Sex av förskolorna har arbetsplatsansvariga förskollärare som utifrån en arbetsbeskrivning ansvarar för det operativa arbetet på förskolorna. Varje arbetsplatsansvarig ingår i en ledningsgrupp som träffas en gång/månad. Arbetsplatsträffar varje månad.

Inskrivna barn:

30/9 2009 292 barn

31/3 2010 311 barn

Totalt antal anställda heltidstjänster 59,20 (23,30 heltid förskollärare) dvs. 39,4% förskollärare.

6 barn har modersmålsträning.